

PRAWO PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Zarys wykładu

Jan Mojak

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE

7

PRAWO PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Zarys wykładu

Jan Mojak

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

7

WYDANIE

Stan prawny na 31 października 2020 r.

Jan Mojak, ORCID: 0000-0002-0503-7078

Recenzent

Dr hab. Marcin Dyl, prof. UW

Wydawca

Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący

Livia Śpiewak

Opracowanie redakcyjne

Joanna Ośka

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8223-293-6

7. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
---------------------	----

Słowo wstępne.....	17
--------------------	----

Część pierwsza **WPROWADZENIE DO PRAWA PAPIERÓW** **WARTOŚCIOWYCH**

Rozdział I

Pojęcie, rodzaje i funkcje papierów wartościowych	21
1. Pojęcie papierów wartościowych.....	21
2. Rodzaje papierów wartościowych	23
3. Funkcje papierów wartościowych	24
4. Instytucja umarzenia utraconych dokumentów.....	25

Rozdział II

Źródła prawa papierów wartościowych	29
1. Papiery wartościowe w Kodeksie cywilnym.....	29
2. Ustawy normujące emisję poszczególnych rodzajów papierów wartościowych	30

Część druga **WIERZYCIELSKIE PAPIERY WARTOŚCIOWE**

Rozdział III

Weksle	35
1. Instytucja przekazu.....	36

2. Weksel trasowany i weksel własny	38
3. Funkcje weksli w obrocie gospodarczym.....	41
4. Obieg wekslowy	42
4.1. Pojęcie i funkcja indosu.....	42
4.2. Forma i rodzaje indosu.....	46
4.3. Indos zastawniczy.....	49
4.4. Zarzuty przysługujące dłużnikom wekslowym.....	51
5. Poręczenie wekslowe (awal)	55
5.1. Pojęcie awalu	55
5.1.1. Istota i funkcja awalu	55
5.1.2. Forma awalu	58
5.2. Powstanie i zakres odpowiedzialności awalisty.....	63
5.2.1. Powstanie zobowiązania awalisty	63
5.2.2. Zakres odpowiedzialności.....	65
5.3. Charakter odpowiedzialności awalisty	69
6. Przyjęcie weksła, płatność i zapłata	71
7. Protest i poszukiwanie zwrotne	74
8. Weksel <i>in blanco</i>	78
8.1. Wystawienie i obieg weksła <i>in blanco</i>	78
8.1.1. Istota weksła <i>in blanco</i>	78
8.1.2. Deklaracja wekslowa	85
8.1.3. Obieg weksła <i>in blanco</i>	87
8.2. Odpowiedzialność z weksła <i>in blanco</i>	91
8.2.1. Ogólna charakterystyka.....	91
8.2.2. Zarzuty dłużnika wekslowego wobec posiadacza weksła	93
9. Dyskonto i redyskonto weksli.....	97
10. Dochodzenie wierzytelności z weksli.....	99

Rozdział IV

Czeki	103
1. Pojęcie i rodzaje czeków	103
2. Obieg czekowy	111
3. Dochodzenie wierzytelności z czeków	114

Rozdział V

Obligacje	117
1. Pojęcie i rodzaje obligacji	117
2. Emisja i wykup obligacji.....	121
3. Sposoby emisji obligacji.....	123

Rozdział VI

Bankowe papiery wartościowe	127
--	-----

Rozdział VII

Listy zastawne	131
-----------------------------	-----

Rozdział VIII

Bony komercyjne. Komercyjne weksle inwestycyjno-terminowe	143
--	-----

Rozdział IX

Skarbowe papiery wartościowe	147
1. Obligacje skarbowe.....	149
2. Bony skarbowe	167

Rozdział X

Bony pieniężne Narodowego Banku Polskiego	177
--	-----

Część trzecia**TOWAROWE PAPIERY WARTOŚCIOWE****Rozdział XI**

Konosamenty	181
--------------------------	-----

Rozdział XII

Dowody składowe	185
------------------------------	-----

Część czwarta
UDZIAŁOWE PAPIERY WARTOŚCIOWE

Rozdział XIII

Akcje	197
1. Pojęcie i rodzaje akcji.....	197
2. Nabywanie i zbywanie akcji w procesie prywatyzacji	204

Rozdział XIV

Świadectwa udziałowe i rekompensacyjne	209
1. Świadectwa udziałowe	209
2. Świadectwa rekompensacyjne	213

Rozdział XV

Certyfikaty inwestycyjne	217
1. Pojęcie i rodzaje funduszy inwestycyjnych w prawie polskim.....	217
2. Towarzystwo funduszy inwestycyjnych.....	228
3. Certyfikaty inwestycyjne funduszu inwestycyjnego zamkniętego	234
4. Certyfikaty inwestycyjne funduszu portfelowego.....	245
5. Certyfikaty inwestycyjne funduszu sekurytyzacyjnego.....	248

Część piąta
PRZENOSZENIE PRAW Z PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH –
OBROT PRYWATNY

Rozdział XVI

Obrót prawami z papierów wartościowych według Kodeksu cywilnego	257
1. Papiery imienne	258
2. Papiery na zlecenie	259
3. Papiery na okaziciela.....	261

Rozdział XVII

Obrót wierzytelnościami wekslowymi.....	265
1. Przeniesienie praw z weksła na zlecenie – indos.....	265
2. Przeniesienie praw z weksła imiennego	271
3. Przeniesienie praw z weksła <i>in blanco</i>	273

Rozdział XVIII

Obrót wierzytelnościami czekowymi.....	277
1. Przeniesienie praw z czeku wystawionego na zlecenie	277
2. Przeniesienie praw z czeku na okaziciela	278
3. Przeniesienie praw z czeku wystawionego <i>in blanco</i>	279

Część szósta**PUBLICZNY OBRÓT INSTRUMENTAMI
FINANSOWYMI****Rozdział XIX****Ogólne zasady publicznego obrotu instrumentami**

finansowymi	283
1. Pojęcie i ogólne zasady publicznego obrotu	283
2. Instrumenty finansowe, w tym papiery wartościowe, jako przedmiot obrotu	285
3. Oferta publiczna oraz dopuszczanie papierów wartościowych lub innych instrumentów finansowych do obrotu na rynku regulowanym.....	297
3.1. Zagadnienia ogólne	297
3.2. Prospekt emisyjny	299
3.3. Udostępnianie informacji o papierach wartościowych w związku z ofertą publiczną lub ubieganiem się o dopuszczenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym	301
4. Rynek regulowany	304
4.1. Uwagi ogólne.....	304
4.2. Szczegółowe warunki, jakie musi spełniać rynek regulowany	308
5. Obowiązki informacyjne emitentów	313

6. Szczególny status prawny tzw. spółki publicznej.....	317
6.1. Ujawnianie stanu posiadania znacznych pakietów akcji.....	317
6.2. Nabywanie znacznych pakietów akcji – wezwania	319
6.3. Szczególne uprawnienia i obowiązki akcjonariuszy spółki publicznej.....	325

Rozdział XX

Institucje prawne rynku kapitałowego w Polsce	333
1. Komisja Nadzoru Finansowego.....	333
2. Maklerzy papierów wartościowych i doradcy inwestycyjni.....	342
3. Uczestnictwo w obrocie instrumentami finansowymi.....	344
3.1. Prowadzenie działalności przez firmy inwestycyjne	344
3.1.1. Zagadnienia ogólne	344
3.1.2. Domy maklerskie.....	351
3.1.3. Banki prowadzące działalność maklerską	353
3.1.4. Podmioty zagraniczne prowadzące działalność maklerską na terytorium RP.....	354
3.2. Banki powiernicze.....	356
4. System depozytowo-rozliczeniowy.....	358
5. Zabezpieczanie interesów inwestorów – system rekompensat	364
6. Dostęp do informacji o szczególnym charakterze – tajemnica zawodowa	368

Rozdział XXI

Rynek giełdowy	371
1. Status prawny Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.....	371
2. Rynek oficjalnych notowań giełdowych.....	382
3. Członkowie giełdy	385
4. Animatorzy obrotu giełdowego.....	390
4.1. Animatorzy rynku	390
4.2. Animatorzy emitenta.....	391

5. Maklerzy giełdowi i maklerzy nadzorujący	392
6. Warunki i tryb dopuszczania do obrotu giełdowego.....	394
7. Wprowadzanie instrumentów finansowych do obrotu giełdowego	403
7.1. Zasady ogólne	403
7.2. Wprowadzanie instrumentów pochodnych	404
8. Zlecenia maklerskie – transakcje giełdowe	406
9. Sesje giełdowe.....	413
10. Notowania w systemie ciągłym (notowania ciągłe)	416
11. Notowania w systemie kursu jednolitego (notowania jednolite)	423
12. Transakcje szczególne.....	428
12.1. Transakcje pakietowe	428
12.2. Transakcje dotyczące nabywania znacznych pakietów akcji.....	430
12.3. Transakcje odkupu lub odsprzedaży	430
13. Ewidencja transakcji giełdowych	431
14. Upowszechnianie informacji giełdowych.....	432
15. Indeksy Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.....	435

Rozdział XXII

Rynek regulowany – BondSpot	449
1. Wprowadzenie	449
2. Status prawny BondSpot SA (uprzednio Centralnej Tabeli Ofert SA)	450
3. Uczestnictwo w obrocie w ramach regulowanego rynku prowadzonego przez BondSpot SA	456
3.1. Dopuszczanie do działania na rynku w charakterze członka	456
4. Dopuszczanie instrumentów finansowych do obrotu na rynku BondSpot	459
5. Wprowadzanie instrumentów finansowych do obrotu na rynku BondSpot	462
5.1. Zagadnienia ogólne.....	462

5.2. Instrumenty dłużne jako przedmiot obrotu na regulowanym rynku BondSpot.....	463
5.3. Instrumenty pochodne jako przedmiot obrotu na regulowanym rynku BondSpot.....	465
5.4. Zawieszanie obrotu instrumentami finansowymi i ich wykluczanie z obrotu	466
6. Obrót na rynku regulowanym BondSpot	469
6.1. Wprowadzenie	469
6.2. Notowania ciągle	470
6.3. Transakcje.....	473
6.4. Transakcje pakietowe.....	473
6.5. Unieważnienie, korekta i anulowanie transakcji	474

Rozdział XXIII

Alternatywny system obrotu (rynek NewConnect)	477
1. Uwagi ogólne.....	477
2. Wprowadzanie instrumentów finansowych do obrotu.....	478
3. Uczestnicy systemu alternatywnego.....	485
3.1. Autoryzowani doradcy	485
3.2. Członkowie rynku.....	487
3.3. Animatorzy rynku	489
4. Obrót instrumentami finansowymi w systemie alternatywnym	490
4.1. Rozpoczęcie notowania	490
4.2. Zasady obrotu	490
5. Obowiązki emitentów instrumentów finansowych w systemie alternatywnym.....	493

Rozdział XXIV

Catalyst – rynek autoryzacji obrotu dłużnymi instrumentami finansowymi	497
1. Uwagi ogólne.....	497
2. Obowiązki informacyjne emitentów dłużnych instrumentów finansowych	501

3. Zasady kierowania dłużnych instrumentów finansowych do obrotu zorganizowanego na Catalyst.....	503
4. Wymogi dopuszczenia lub wprowadzenia do obrotu na Catalyst	504
5. Uczestnictwo w obrocie na Catalyst.....	505
6. Obrót dłużnymi instrumentami finansowymi na Catalyst	509

Rozdział III

WEKSLE

! **Weksel jest papierem wartościowym posiadającym cechy ściśle określone przez prawo** (por. art. 1 i 101 pr.weksl.), w którym wystawca albo sam przyrzeka zapłatę określonej sumy pieniężnej, albo poleca zapłatę weksla i poddaje się odpowiednim – przewidzianym przez Prawo wekslowe – rygorom prawnym. **16**

Abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego polega na tym, że **ważność zobowiązania nie zależy tu od ważności stosunku prawnego, który uzasadniał jego zaciągnięcie**. Osoby, przeciw którym dochodzi się praw z weksla, nie mogą więc wobec jego posiadacza zasłaniać się zarzutami opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub poprzednimi posiadaczami weksla, chyba że posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika (art. 17 pr.weksl.).

§ W świetle ustawy z 28.04.1936 r. – Prawo wekslowe¹ rozróżnia się dwa rodzaje weksla: weksel trasowany i weksel własny.

¹ Dz.U. z 2016 r. poz. 160.

1. Instytucja przekazu

- 17 Instytucja przekazu, regulowana pierwotnie w art. 613–620 k.z.², została przywrócona prawu polskiemu ustawą z 28.07.1990 r. nowelizującą Kodeks cywilny. Obecnie normują ją art. 921¹–921⁵ k.c.
- 18 **Przekaz stanowi jednostronne oświadczenie woli przekazującego**, które zawiera dwa upoważnienia:
- 1) dla przekazanego – do spełnienia świadczenia na rzecz odbiorcy przekazu;
 - 2) dla odbiorcy przekazu – do odebrania świadczenia od przekazanego.

W przypadku gdy wskutek tych upoważnień przekazany spełni świadczenie do rąk odbiorcy przekazu, prowadzi to do takiego samego efektu, jak gdyby najpierw wykonał on świadczenie do rąk przekazującego, a następnie przekazujący spełnił to samo świadczenie do rąk odbiorcy przekazu. Innymi słowy, świadczenie spełnione między przekazaniem a odbiorcą przekazu może zostać zaliczone zarówno w stosunku przekazany–przekazujący (zwanym **stosunkiem pokrycia**), jak i w stosunku przekazujący–odbiorca przekazu (zwanym **stosunkiem waluty**). Materialnoprawne ukształtowanie obu tych stosunków może być różne – ich treść znajduje się poza przekazem.

- 19 **Przedmiotem przekazu** może być w zasadzie każde świadczenie. W praktyce obrotu będzie to jednak najczęściej świadczenie pieniężne.
- 20 Do **ważności przekazu** nie jest wymagana forma szczególna. Wydaje się jednak, że w praktyce obrotu będzie to forma pisemna. W stosunku do odbiorcy przekazu może to być przekaz imienny, na zlecenie lub na okaziciela.

² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 598 ze zm.).

Zawarte w oświadczeniu przekazującego upoważnienia nie zobowiązują ani przekazanego, ani odbiorcy przekazu. Przekazany staje się odpowiedzialny za spełnienie świadczenia dopiero od chwili jego przyjęcia, tj. od chwili akceptu.

! **Przyjęcie przekazu** kreuje zobowiązanie abstrakcyjne (oderwane) 21
między przekazanym a odbiorcą przekazu. Wyraża się ono w tym, że przekazany nie może odmówić spełnienia świadczenia poprzez powołanie się na zarzuty wynikające ze stosunku prawnego istniejącego między nim a przekazującym (tj. ze stosunku pokrycia). Nie może on też oczywiście podnosić zarzutów ze stosunku między przekazującym a odbiorcą przekazu oraz ze stosunku między przekazanym a odbiorcą przekazu (stosunku waluty).

§ Według uregulowania art. 921² § 2 k.c. w wersji z 1990 r. przeka- 22
zany nie mógł się ponadto powoływać na zarzuty wynikające ze stosunku łączącego go z odbiorcą przekazu, co tłumaczono pomyłką ustawodawcy. Obecnie (po nowelizacji Kodeksu cywilnego z 1996 r.³) art. 921² otrzymał brzmienie:

§ 1. Jeżeli przekazany oświadczył odbiorcy przekazu, że przekaz przyjmuje, obowiązany jest względem odbiorcy do spełnienia świadczenia określonego w przekazie.

§ 2. W takim wypadku przekazany może powoływać się tylko na zarzuty wynikające z treści przekazu oraz na zarzuty, które przysługują mu osobiście względem odbiorcy.

§ 3. Roszczenia odbiorcy przeciwko przekazanemu, wynikające z przejęcia przekazu, przedawniają się z upływem roku.

Obecne unormowanie abstrakcyjności przekazu jest więc klarowne. Ujmuje też rygoryzm odpowiedzialności przekazanego, który przekaz przyjął, w sensowne ramy.

³ Ustawa z 23.08.1996 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 114, poz. 542).

Przekaz sam przez się nie rodzi żadnego zobowiązania po stronie przekazującego. Z tego powodu może on, zgodnie z art. 921³ k.c., przekaz odwołać, jednakże tylko dopóty, dopóki przekazany go nie przyjął albo nie spełnił świadczenia. Odwołania można dokonać poprzez zawiadomienie przekazanego lub odbiorcy przekazu.

23 Kodeks cywilny normuje również pewne **skutki przekazu w stosunku pokrycia i w stosunku waluty.**

Jeżeli zatem przekazany jest dłużnikiem przekazującego co do przekazanego świadczenia, to jest on obowiązany względem niego do zadośćuczynienia przekazowi (art. 921⁴ k.c.). Jeżeli zaś przekazujący jest dłużnikiem odbiorcy przekazu, to umorzenie długu następuje dopiero przez spełnienie świadczenia, chyba że umówiono się inaczej (art. 921⁵ k.c.).

Przekaz – jak widać z powyższego – znacznie ułatwia i przyspiesza obrót prawny. W czystej postaci występuje on w praktyce raczej rzadko. Konstrukcja przekazu stanowi jednak fundament dla klasycznych instytucji prawa papierów wartościowych – weksla trasowanego oraz czeku.

2. Weksel trasowany i weksel własny

24 W świetle ustawy z 28.04.1936 r. – Prawo wekslowe **rozdziela się dwa rodzaje weksli: weksel trasowany i weksel własny.**

 Weksel trasowany jest pisemnym poleceniem wystawcy skierowanym do trasata, dotyczącym bezwarunkowej zapłaty na rzecz remitenta określonej sumy pieniężnej. W swej konstrukcji weksel trasowany przybiera postać sformalizowanego przekazu, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy jedna osoba (tzw. przekazujący) poleca drugiej osobie (tzw. przekazanemu) spełnienie określonego świadczenia na rzecz osoby trzeciej (tzw. odbiorcy przekazu).

Jest to **czynność prawna jednostronna**, zawierająca podwójne upoważnienia. Przekazujący upoważnia przekazanego do wykonania we własnym imieniu, ale na rachunek przekazującego, określonego świad-

czenia, i równocześnie upoważnia odbiorcę przekazu do odbioru tego świadczenia także we własnym imieniu.

O tym, czy przekazujący ma wobec przekazanego roszczenie o spełnienie określonego świadczenia, decyduje stosunek pokrycia łączący przekazującego z przekazanym. Wskutek przekazu nie powstaje natomiast bezpośredni stosunek między przekazanym a odbiorcą przekazu. Pojawia się on dopiero z chwilą wyrażenia przez przekazanego wobec odbiorcy przekazu zgody na wykonanie przekazu, zwanej akceptem. W praktyce przyjęcie zaznacza się na dokumencie podpisem, składanym przez przekazanego.

W wekslu trasowanym, podobnie jak w przekazie, występują trzy osoby: **25**
wystawca weksla, trasat (przekazany), czyli osoba, której wystawca poleca zapłatę określonej sumy pieniężnej, oraz **remitent (odbiorca przekazu)**, tzn. osoba, na rzecz której lub na zlecenie której ma nastąpić zapłata.

! **Cechy weksla** są ściśle określone przez Prawo wekslowe. W świetle **26**
art. 1 pr.weksl. **weksel trasowany powinien zawierać:**

- a) słowo „weksel” w samym tekście dokumentu w języku, w jakim weksel został wystawiony;
- b) bezwarunkowe polecenie zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, pochodzące od wystawcy i skierowane do trasata;
- c) oznaczenie osoby trasata;
- d) oznaczenie terminu płatności, z tym że weksel bez oznaczenia terminu płatności jest płatny za okazaniem;
- e) oznaczenie miejsca płatności;
- f) oznaczenie remitenta, tj. osoby, na rzecz której lub na zlecenie której ma być dokonana zapłata;
- g) określenie daty i miejsca wystawienia weksla;
- h) własnoręczny podpis wystawcy weksla.

Wszystkie składniki weksla wymienione w art. 1 pr.weksl. są konieczne dla jego ważności, z zastrzeżeniem art. 2 ustawy, zgodnie z którym:

- weksel bez terminu płatności uważa się za płatny za okazaniem;

- w braku osobnego oznaczenia – miejsce wymienione obok nazwiska trasata uważa się za miejsce płatności, a także za miejsce zamieszkania trasata;
- weksel, w którym nie oznaczono miejsca wystawienia, uważa się za wystawiony w miejscu podanym obok nazwiska wystawcy.

27 **Wystawca weksla trasowanego odpowiada za przyjęcie i za zapłatę weksla przez trasata.** Od odpowiedzialności za przyjęcie może się on zwolnić, zamieszczając na wekslu klauzulę: „bez obliga za przyjęcie”. Wszelkie zastrzeżenia, w których wystawca chce zwolnić się od odpowiedzialności za zapłatę, uważa się za nienapisane.

Odpowiedzialność trasata jest uzależniona od przyjęcia przez niego weksla, czyli od tzw. akceptu, który zaznacza się na wekslu wyrazem „przyjęty” lub innym równoznacznym, podpisanym przez trasata. Również sam podpis trasata na przedniej stronie weksla oznacza przyjęcie. Z chwilą akceptu trasat, zwany akceptantem, staje się głównym i bezpośrednim dłużnikiem wekslowym w stosunku do każdego legitymowanego formalnie posiadacza weksla, także wobec wystawcy.

28 Drugim rodzajem weksla jest **weksel własny**, zwany też prostym lub suchym. W wekslu tym wystawca sam przyrzeka bezwarunkowo zapłacić oznaczoną sumę pieniężną na rzecz lub na zlecenie wskazanej z nazwiska osoby (remitenta). Gdy więc w wekslu trasowanym głównym dłużnikiem jest trasat, od chwili przyjęcia weksla (akceptu) zwany akceptantem, to w wekslu własnym głównym dłużnikiem jest zawsze wystawca.

29 Zgodnie z art. 101 pr.weksl. **dokument będący wekslem własnym powinien zawierać:**

- 1) słowo „weksel” w samym tekście dokumentu w języku, w którym go wystawiono;
- 2) przyrzeczenie bezwarunkowej zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, pochodzącej od wystawcy;
- 3) oznaczenie terminu płatności;
- 4) oznaczenie miejsca płatności;
- 5) oznaczenie osoby remitenta;

- 6) oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksla;
- 7) własnoręczny podpis wystawcy weksla.

Natura prawna zobowiązania wynikającego z weksla trasowanego oraz z weksla własnego jest identyczna. Jest ono w obu wypadkach zobowiązaniem formalnym, oderwanym od swej przyczyny gospodarczej i opartym na wiążącej mocy podpisu złożonego na dokumencie.

Równocześnie **nie występuje tutaj trasat** (przekazany), czyli osoba, której wystawca poleca zapłatę określonej sumy pieniężnej. Remitent (odbiorca przekazu) zwraca się o zapłatę bezpośrednio do wystawcy weksla.

3. Funkcje weksli w obrocie gospodarczym

Weksle jako podstawowy rodzaj papierów wartościowych w obrocie gospodarczym pełnią różnorodne funkcje. Są to:

30

- a) **funkcja kredytowa** – wyrażająca się w odroczeniu płatności za dostarczone towary lub wykonane usługi do daty oznaczonej na wekslu; wystawca weksla uzyskuje w ten sposób tzw. kredyt kupiecki – prolongatę zadłużenia z tytułu dokonanej transakcji;
- b) **funkcja płatnicza** – polegająca na tym, że z mocy prawa, w niektórych warunkach, weksle stanowią legalnie dopuszczalny instrument zapłaty, tj. stają się w danych stosunkach surogatem pieniądza. Zamiast zapłaty gotówką dług można pokryć wekslem;
- c) **funkcja obiegowa** – wynikająca z możliwości łatwego przenoszenia praw z weksla. Dotyczy to weksli wystawionych na zlecenie, przenoszonych w drodze indosu. W ten sposób istotnie ułatwia się i upraszcza obrót prawami majątkowymi inkorporowanymi w wekslach. Jeden i ten sam weksel może być wręczony jako zapłata w wielu transakcjach handlowych. Z funkcją tą wiąże się mechanizm dyskontowania i redyskontowania weksli przez banki, czyli – najogólniej rzecz biorąc – wykupywania przez banki weksli przed terminem ich płatności. Przedstawiający weksel wierzyciel uzyskuje wówczas sumę wekslową pomniejszoną o kwotę dyskonta, która stanowi zysk banku. Odpowiednio bank, redys-

kontując weksel w innym banku, uzyskuje sumę pomniejszoną o kwotę redyskonta;

- d) **funkcja gwarancyjna** (zabezpieczająca) – dotycząca weksli własnych i trasowanych *in blanco*. Polega ona na tym, że zobowiązany w celu zabezpieczenia roszczeń mogących powstać z określonego stosunku prawnego (sprzedaży na raty, umowy agencyjnej) wystawia odpowiedni weksel, istotnie ułatwiający ich dochodzenie;
- e) **funkcja legitymacyjna** – polegająca na ułatwieniu identyfikacji podmiotów praw inkorporowanych w wekslu.

Funkcje weksla trasowanego oraz weksla własnego są tożsame. Spełniają one przede wszystkim funkcję kredytową, ale też obiegową, płatniczą (pod pewnymi warunkami) oraz legitymacyjną i gwarancyjną.

Jako instrument kredytu handlowego bardziej przydatny jest weksel trasowany, którego wystawienie i przyjęcie (akcept) wiąże się z istnieniem u trasata tzw. pokrycia, a więc dysponowaniem przez niego odpowiednimi środkami pieniężnymi. Weksel własny, zwłaszcza wystawiony *in blanco*, nadaje się bardziej do użycia wtedy, gdy poszukuje się instrumentu zabezpieczenia określonej wierzytelności (np. z umów pożyczki, z tytułu powierzenia określonych przedmiotów).

Funkcja gwarancyjna weksla polega w tym przypadku na wystawieniu dokumentu, który w chwili jego wręczenia nie tworzy jeszcze żadnej samodzielnej wierzytelności, ma natomiast na celu zabezpieczenie roszczeń posiadacza, jakie mogą wyniknąć z innego stosunku prawnego, gdyby przymusowe dochodzenie tych roszczeń stało się konieczne. Można w ten sposób zabezpieczyć nie tylko wierzytelność istniejącą w chwili wręczenia weksla, lecz także wierzytelność przyszłą i warunkową.

4. Obieg wekslowy

4.1. Pojęcie i funkcja indosu

- 31 Prawa z weksla mogą być przenoszone bądź to na mocy czynności *inter vivos*, np. darowizny, przelewu, indosu, samego wręczenia dokumentu,

Autor w przystępny sposób przedstawia m.in. pojęcie, rodzaje i funkcje papierów wartościowych, przeniesienie praw z papierów wartościowych, podstawowe wierzycielskie papiery wartościowe (weksle, czeki, obligacje, listy zastawne, bankowe papiery wartościowe, skarbowe papiery wartościowe), towarowe papiery wartościowe (konosamenty i dowody składowe), udziałowe papiery wartościowe (akcje i certyfikaty inwestycyjne), regulacje związane z obrotem papierami wartościowymi na rynku kapitałowym. W książce omówiono strukturę i zasady funkcjonowania rynku regulowanego, instytucjonalnych uczestników rynku kapitałowego oraz nadzoru nad rynkiem kapitałowym.

Publikacja jest przeznaczona przede wszystkim dla studentów prawa, administracji, ekonomii, finansów i rachunkowości oraz pracowników naukowych. Może też posłużyć jako pomoc księgowym i pracownikom działów finansowych przedsiębiorstw, jak również osobom wykonującym zawody prawnicze.

Jan Mojak – doktor nauk prawnych, radca prawny, adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; twórca zrębów instytucjonalnych rynku kapitałowego w Polsce, w tym Komisji Papierów Wartościowych; autor lub współautor ponad 150 publikacji; specjalizuje się w prawie cywilnym, bankowym, papierów wartościowych ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień prawa kontraktów gospodarczych w tym obrotu wierzytelnościami, zabezpieczenia wierzytelności, sądowego dochodzenia wierzytelności.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ISBN 978-83-8223-293-6

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 69 ZŁ (W TYM 5% VAT)